

A U S T R A L I A

Jeremy Irons en Tcheky Karyo.

Vibrerende identiteitscrisis

Met het internationaal gecoproduceerde **Australia** voegt de Belgische cineast Jean-Jacques Andrien (°1944, Verviers) een derde langspeelfilm aan zijn filmografie toe: een meditatief filmoeuvre dat met **Australia** de allures van een filmtrilogie aanneemt, die wortelt in een socio-economische realiteit. Van de relatie welvaartstaat-derde wereld uit **Le Fils d'Amr est mort** (1975) over de landbouwproblemen van het groene Europa sinds het EG-plan Mansholt in **Le grand paysage d'Alexis Droeven** (1981) tot de teloorgang van de wolnijverheid in Verviers in de jaren '50 uit **Australia** (1989), laat Andrien de identiteitscrisis van zijn hoofdpersonages vibreren op socio-economische roerselen. Maatschappelijke veranderingen wijzigen ook de levenswijze en de levensfilosofie van de mensen. Andrien situeert zijn films op breukvlakken met het verleden en filmt de bruuske aanranding van wat eeuwenlang gegroeid was. In **Le fils d'Amr** is dat het oude stamleven in de Maghreb, dat door de politieke staatsvorming ondermijnd wordt. In **Alexis Droeven** de discrepantie tussen oud, ambachtelijk boerenleven in het Hageland en geïndustrialiseerd landbouwbedrijf. In **Australia** het failliet van de kwaliteitstraditie van de textielindustrie van Verviers ten gevolge van de Aziatische kwantiteitsconcurrentie. De plotse val van deze oude stutten tast ook psychologisch aan: Andriens personages zijn ontwortelden die zich bezinnen. In pure cinematografische stijl laat de cineast deze zelfreflectie vanuit een bewegend voorwerp plaatsgrijpen: de taxi met de tellende meter en de deinende stadslichten in **Le fils d'Amr**; de trein van waaruit het gezicht van het hoofdpersonage geleidelijk versmelt met het glooiende landschap van **Alexis Droeven**; het vliegtuig ten slotte uit **Australia**, waarin het personage als een cocon in de ijle ochtendnevels gevat zit.

In **Australia** vormt dat vliegtuig het enige middel om afstand te nemen van het verstikkende provincialisme van een verkrumelde, ten dode opgeschreven textielnijverheid. Anno 1955 was Verviers een stervende stad. Alleen de inwoners zelf beseften dat niet, verblind als ze waren door de eeuwenlange kwaliteits-traditie van hun wolnijverheid. Kort voor 1600 was de tot dan toe bescheiden lakennering van de Vesderstad op de Duitse markten bekend geraakt en in de zeventiende eeuw begon Verviers de internationale rol van het Nederlandse Leiden over te nemen. Maar de grote doorbraak kwam er in 1799 toen een lakenmaker uit Verviers William Cockerill in dienst nam, wat het begin van de mechanisatie betekende. De productie groeide van 20.000 stuks laken in 1789 tot 250.000 in 1900. Rond het midden van de negentiende eeuw verwierf de stad trouwens internationale faam als centrum voor de wolwasserij, toen de bijzondere eigenschappen van het kalkhoudende water van de Vesder bekend raakten.¹ Tijdens de crisisjaren '30 sloten de meeste bedrijven voor 't eerst hun boekjaar met verlies af, maar uiteindelijk gingen er slechts weinigen overkop. «We hebben de crisis overleefd», klonk het in de talloze familiebedrijfjes, die sindsdien op hun lauweren rustten. Na de korte hoogconjunctuur van de wederopbouw na WO II, brachten het herstel van de normale economische verhoudingen in de jaren '50 en de concurrentie van de synthetische industrie de verstarde Vesderstad haar definitieve structurele doodsteek toe.

Jean-Jacques Andrien filmt het Verviers van de jaren '50 als een stad waar de tijd is blijven stilstaan: een bestoft belle-epoque-sfeertje met een burgerij die zich in een illusie van stabiliteit koestert, met een «Grand-Hotel», een schouwburg en een eigen muziekwedstrijd... Niemand merkt dat de hakbijl valt. Alleen een buitenstaander kan dat débâcle voorspellen. In **Australia** komt die buitenstaander uit Australië. Edouard Pierson (Jeremy Irons) is een *Verviétois* uit een burgerlijke familie, die voor de oorlog naar Australië uitgeweken is en er een klein wolbedrijf gestart is. Bewust heeft hij de banden met België verbroken. Tot een brief van zijn broer hem inlicht over de financiële problemen van het familiebedrijf «Le lavoir-carbonisage Pierson» in Verviers. Edouard heeft mooi argumenteren dat hij niet terug wil, dat zijn leven in het ruime Australië ligt bij zijn (moederloos) dochtertje... Iets roept hem terug naar de Vesder, wat weet hij niet. Intuïtief beseft hij dat de tijd rijp is om orde op zaken te stellen: met Verviers, zijn familie, zijn eigen leven, zijn weduwnaarschap, zijn vaderschap, zijn emigratie. Van het zonnige, okeren koloriet van het Australische landschap reist hij naar de mistige, grijsgroene vaalheid van het oude, geïndustrialiseerde Verviers. Op zoek naar méér dan alleen een economische oplossing. Dat beseft hij wanneer hij op een weide buiten de stad Jeanne (Fanny Ardant) ontwaart: de laarzen van een boerenmeisje, maar het kapsel van een bourgeoisie. Andrien filmt hun